

УДК 347.132.6

Олексій Леонідович ЗАЙЦЕВ,

завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9530-3941>

ПОНЯТТЯ ПРЕДМЕТА ДОГОВОРУ ПРО ЗАКУПІВЛЮ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ОБ'ЄКТІВ

Відповідно до п. 6 ч.1 ст. 1 Закону України «Про публічні закупівлі» (надалі Закону), договір про закупівлю – господарський договір, що укладається між замовником і учасником за результатами проведення процедури закупівлі/спрощеної закупівлі та передбачає платне надання послуг, виконання робіт або придбання товару. Також ч. 1 ст. 41 Закону передбачає, що договір про закупівлю укладається відповідно до норм ЦК України та ГК України з урахуванням особливостей, визначених Законом. Таке визначення одразу підпадає під критичний аналіз тому, що:

По перше, зовсім не зрозуміле співвідношення рівня загального та спеціального регулювання. Тобто договір про закупівлю це в першу чергу господарський договір, що спочатку укладається відповідно до норм ЦК України, а вже потім ГК України

По друге, ГК України не містить легального визначення господарського договору, тому словосполучення «договір про закупівлю – господарський

договір» позбавлене нормативної логіки. З огляду на зміст глав 19, 20 та 22 ГК науковці визначають господарський договір як засноване на угоді сторін і зафіксоване у встановленій законом формі зобов'язання між суб'єктами господарювання, суб'єктами організаційно-господарських повноважень, негосподарюючими суб'єктами – юридичними особами, змістом якого є взаємні права і обов'язки сторін у сфері господарювання. З іншої сторони прив'язка договору про закупівлю до видів господарських договорів дозволяє застосовувати до нього понятійний апарат ГК;

По третє, Закон вбачає лише один порядок укладання договору про закупівлю – це скористатися результатами проведення процедури закупівлі/спрощеної закупівлі. В свою чергу ГК в статтях 186-187 передбачає три способу укладання організаційно-господарських договорів: 1) на основі вільного волевиявлення сторін, 2) на основі примірних договорів, якщо укладання таких договорів передбачено відповідними нормативно-правовими актами, 3) на основі судового рішення, тому що спори, які виникають при укладанні господарських договорів за державним замовленням, або договорів, укладання яких є обов'язковим на підставі закону та в інших випадках, встановлених законом, розглядаються судом.

В четверте (і головне), предмет договору про закупівлю обмежений лише платними наданням послуг, виконанням робіт або придбанням товару. ГК в цьому розумінню нам не помічник. Пункт 5 ст. 318 ГК «Договір підряду на капітальне будівництво» згадує предмет договору лише 1 (один) раз в розумінні «предмет договору (найменування об'єкта, обсяги і види робіт, передбачених проектом)». ЦК в ч. 2 п. 1 ст. 638. «Укладення договору» зазначає, що істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди. Окрім наведеного прикладу поняття «предмет договору» неодноразово згадується ще в окремих видах договорів. І хоча деякі договори з точки зору публічних закупівель є неприпустимі, наприклад: дарування, спадковий і т.д., щодо укладань інших договорів прямих заборон немає.

Філософська термінологія визначає предмет як категорію, яка позначає деяку цілісність, що виокремлено зі світу об'єктів в процесі діяльності людей та пізнання. Також зазначено, що часто поняття предмет використовується ототожнюючи з поняттям об'єкту чи речі. Отже, предмет є чимось відносно цілим, в певній мірі самодостатнім поняттям, що може існувати окремо від інших предметів чи виокремлено в рамках об'єкту¹.

До об'єктів цивільних прав стаття 177 ЦК відносить речі, у тому числі гроші та цінні папери, інше майно, майнові права, результати робіт, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформацію, а також інші

¹http://ua.pravoks.com.ua/shodo_viznachennya_ponyattya_predmet_dogovoru_u_civlnomu_prav_ta_civlnomu_zakonodavstv_ukrani_i

матеріальні та нематеріальні блага. Отже, це перелік основних об'єктів цивільних прав, який можна вважати невичерпним, оскільки в нормі вживаються терміни «інше майно» та «результати інтелектуальної діяльності».

Слід зауважити, що в юридичній літературі неодноразово аналізувалося співвідношення понять «об'єкт цивільних прав» та «об'єкт цивільних правовідносин». Уявляється доцільною точка зору, відповідно якої вважається, що цивільні правовідносини як суспільні відносини не можуть мати як об'єкт таку категорію, що не є об'єктом цивільних прав. Звідси вбачається тотожність зазначених понять. Принаймні, вони не повинні суперечити одне одному, тому що не може бути об'єктом цивільних правовідносин певне явище, яке не є об'єктом цивільних прав, і навпаки.

Крім того, з приводу конкретних об'єктів виникають цивільні правовідносини, складовою частиною структури яких вони є. Здатність матеріальних і нематеріальних благ завдяки їх природним, господарським та іншим властивостям задовольняти потреби людей є мотивом для формування правовідносин. Саме в тому аспекті, в якому вони є корисними стосовно конкретних потреб, матеріальні предмети та нематеріальні явища визначаються як блага, що в свою чергу робить можливим їх існування в якості об'єктів цивільних прав¹.

Таким чином можна дійти наступних висновків: предмет договору про закупівлю обмежений лише платним наданням послуг, виконанням робіт або придбанням товару слід розширити відповідно до офіційного тлумачення положень статті 177 див. в Рішенні Конституційного Суду № 31-рп/2009 від 10.12.2009 і доповнити такими об'єктами як майно, майнові права, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага.

¹ Цивільне право України: навчальний посібник: у 2 ч. Ч. 1. / за заг. ред. канд. юрид. наук, проф. В.А.Кройтора, канд. юрид. наук, доц. О.Є. Кухарева, канд. юрид. наук, доц. Ткалича М.О. – Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 384 с.